

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ โดยจำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคม และทางด้านสิ่งแวดล้อมของเกษตรกร บ้านห้วยเป้า หมู่ที่ 1 ตำบลทุ่งข้าวพวง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า หมู่ที่ 1 ตำบลทุ่งข้าวพวง อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข ตลอดจนข้อเสนอแนะการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า หมู่ที่ 1 ตำบลทุ่งข้าวพวง อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นเกษตรกรบ้านห้วยเป้าที่เข้าร่วมในโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้าจำนวน 93 ราย ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในวิจัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นคำถามแบบปลายปิด และคำถามแบบปลายเปิด มีขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้ การสร้างแบบสัมภาษณ์ กำหนดข้อมูลที่ต้องการในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วจึงกำหนดตัวชี้วัด และมาตรวัดข้อมูลในแต่ละประเด็นตามที่ได้กำหนดไว้ แล้วจึงนำข้อมูลตามประเด็นตัวชี้วัด

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ตอนที่ 1

1.3.1.1 ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล

เกษตรกรบ้านห้วยเป้าที่เข้าร่วมในโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุเฉลี่ย 48.8 ปี ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาปีที่สี่หรือเทียบเท่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.89 คน

1.3.1.2 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคม

เกษตรกรบ้านห้วยเป้าที่เข้าร่วมในโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีพื้นที่ทำการเกษตรโดยการเช่าทั้งหมดเฉลี่ย 9.50 ไร่ เป็นพื้นที่ของตนเองเฉลี่ย 9.96 ไร่ ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลักและส่วนใหญ่มีอาชีพรองคือ รับจ้าง โดยทั่วไปแล้วเกษตรกรบ้านห้วยเป้าที่เข้าร่วมในโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า ได้รับการส่งเสริมอาชีพ 2 อย่าง และส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจาก 2 แหล่ง เกษตรกรมีรายได้จากปลูกผักเฉลี่ยรวมเฉลี่ย 49,090.91 บาทต่อปี จากปลูกไม้ผลเฉลี่ย 13,696.15 บาทต่อปี รายได้จากการพืชไร่เฉลี่ย 21,921.57 บาท รายได้จากการเลี้ยงสัตว์ 22,809.51 บาทต่อปี รายได้จากการรับจ้าง 16,306.45 บาทต่อปี และเกษตรกรบ้านห้วยเป้าที่เข้าร่วมในโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้าส่วนใหญ่มีรายได้รวม 75,690.32 บาทต่อปี เกษตรกรในโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้าส่วนใหญ่ได้รับการอบรมการพัฒนาอาชีพอย่างน้อยสองด้านหรือมากกว่า และมีการศึกษาดูงานนอกพื้นที่โครงการฯ โดยมีการศึกษาดูงานสอง

1.3.1.3 ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม

เกษตรกรบ้านห้วยเป้าที่เข้าร่วมในโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้าส่วนใหญ่อยู่ในข่ายการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2 กลุ่ม

1.3.2 ตอนที่ 2

1.3.2.1 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ในภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจเชิงความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ทั้ง 3 ด้าน หากพิจารณาการยอมรับแต่ละด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาอาชีพ เกษตรกรมีความพึงพอใจเชิงความคิดเห็นในระดับมาก พันธุ์พืชและปศุสัตว์ที่โครงการฯ นำมาส่งเสริม การจัดเตรียมพันธุ์พืชและปศุสัตว์ ตลอดจนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร การวางแผนการผลิตในโครงการส่งเสริมอาชีพ การติดตามงานในแปลงของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาชีพ ระดับความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาชีพ การแก้ไขปัญหาของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาชีพ การอบรมถ่ายทอดความรู้และเทคนิคที่เป็นประโยชน์แก่

เกษตรกร การศึกษาดูงานในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอื่นๆ การให้ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมและการใช้เคมีเกษตรให้ปลอดภัย การรับฟังความคิดเห็นจากเกษตรกร การสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกรและการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพทั้งในและนอกภาคการเกษตร 2) ด้านการพัฒนาสังคมและการตลาด เกษตรกรมีพึงพอใจเชิงความคิดเห็นในระดับมาก และในเรื่องการรณรงค์ลดการใช้สารเคมีและตรวจคัดกรองโลหิตมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด 3) ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกษตรกรมีความพึงพอใจเชิงความคิดเห็นภาพรวมในระดับมากที่สุด ในประเด็นการส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน การส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก การส่งเสริมการปรับปรุงฝายและการเลี้ยงผีฝาย

1.3.3 ตอนที่ 3

1.3.3.1 การทดสอบสมมุติฐานการวิจัย

จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (ด้านการพัฒนาอาชีพ) ของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และไค-สแควร์ พบว่ามีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ดังนี้ 1) ระดับการศึกษา 2) แหล่งปัจจัยการผลิต จึงสามารถสรุปได้ว่า การวิจัยในครั้งนี้ยอมรับสมมุติฐานการวิจัยในข้างต้นที่ว่าปัจจัย ที่ได้กล่าวมาทั้ง 2 ข้อ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจด้านการพัฒนาอาชีพของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (ด้านการพัฒนาสังคมและการตลาด) พบว่ามีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ดังนี้ ได้แก่ 1) อายุ 2) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3) แหล่งปัจจัยการผลิต 4) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ จึงสามารถสรุปได้ว่า การวิจัยในครั้งนี้ยอมรับสมมุติฐานการวิจัยในข้างต้นที่ว่าปัจจัยต่างที่ได้กล่าวมาทั้ง 4 ข้อ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจด้านการพัฒนาสังคมและการตลาดของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) พบว่ามีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ดังนี้ ได้แก่ 1) ระดับการศึกษา 2) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3) จำนวนพื้นที่ทำกินโดยการเช่า 4) การถือครองพื้นที่ทำกินของตัวเอง 5) การได้รับการส่งเสริมอาชีพ 6) แหล่งปัจจัยการผลิต 7) การได้รับการอบรม 8) การศึกษาดูงานนอกพื้นที่ 9) การเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จึงสามารถสรุปได้ว่า การวิจัยในครั้งนี้ยอมรับสมมุติฐานการวิจัยในข้างต้นที่ว่าปัจจัยต่างที่ได้กล่าวมาทั้ง 9 ข้อ มีความสัมพันธ์กับ

ความพึงพอใจด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. อภิปรายผล

ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาครั้งนี้ได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่าปัจจัยพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ บางประการมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า หมู่ที่ 1 ตำบลทุ่งข้าวพวง อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่

1. ลักษณะส่วนบุคคล และปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

จากข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านอื่น ๆ ของเกษตรกรความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้านั้น จำนวนเพศชายและเพศหญิงชายมีจำนวนต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบัน การทำการเกษตรโดยส่วนใหญ่จะเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ดังนั้นอาชีพการเกษตรจะเหมาะสมกับเพศชายมากกว่าเพราะอาชีพการเกษตรเป็นงานที่หนักและต้องอดทน ส่วนผู้หญิงที่ทำงานด้านการเกษตรจะเน้นไปในการแปรรูป และกลุ่มแม่บ้านเป็นส่วนใหญ่ เมื่อพิจารณาพบว่ามีอายุช่วง 45-53 ปี จำนวนมากที่สุด โดยมีอายุเฉลี่ย 48.8 ปี เหตุที่ช่วงอายุในวัยนี้เป็นวัยช่วงทำงานต้องการหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ ในด้านระดับการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้าส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยที่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้าส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวน 4 คน ซึ่งขัดแย้งกับการชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน(จปฐ) ที่ต้องการให้ 1 ครอบครัวมีบุตรไม่เกิน 2 คน ส่วนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้าส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตัวเองเฉลี่ย 9.96 ไร่ และเช่าที่ดินเฉลี่ย 9.5 ไร่ ในด้านรายได้ของครัวเรือนพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้าส่วนใหญ่รายได้เฉลี่ยจากภาคเกษตร มากกว่ารายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนของทั้งประเทศ โดยเฉลี่ย 75,690.32 บาทต่อปีต่อครัวเรือน และรายได้ที่เกิดขึ้นเป็นรายได้ที่เป็นผลมาจากการส่งเสริมของเจ้าหน้าที่โครงการขยายผลของโครงการหลวงบ้านห้วยเป้า ซึ่งทำให้เกษตรกรในพื้นที่

มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงให้ความสนใจในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของโครงการ

2.ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า

เกษตรกรที่ร่วมโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้าในระดับมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจเรื่องการพัฒนาอาชีพและการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมาคือเรื่องการพัฒนาสังคมและการตลาด บ่งถึงเกษตรกรมีความรู้สึก ความคิดเห็น ในลักษณะเชิงบวกของบุคคล เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการหรือได้รับสิ่งตอบแทนที่คาดหวังไว้ (สุพล, 2540) นั้นแสดงให้เห็นว่าการเข้าไปส่งเสริมของเจ้าหน้าที่โครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้าได้รับการปฏิบัติที่ดีตอบสนองความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ตามสมควร เช่น สภาพการทำงานที่มั่นคงปลอดภัย ได้มีรายได้ตอบแทนเพียงพอแก่การยังชีพ ฯลฯ จะทำให้เกษตรกรพึงพอใจและมีความรู้สึก (ทัศนคติ) ที่ดีต่อองค์กรหรือหน่วยงานให้การสนับสนุน (กรองแก้ว, 2542: 33)

3.ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

เกษตรกรที่ร่วมโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า มีความพึงพอใจต่อการอนุรักษ์ดินและน้ำและพื้นที่ป่ามากที่สุด แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรในพื้นที่บ้านห้วยเป้ามีความหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนตัวเอง นอกจากนี้แล้วยังมีชุมชนยังมีกุศโลบายแบบแยกย่อยที่จะทำให้นักในชุมชนมีความรักและหวงแหนสิ่งแวดล้อม เช่น การเลี้ยงฝ้ายทุกปี ซึ่งเป็นเรื่องทางจิตใจที่นำไปสู่อุรักษ์ดิน น้ำและพื้นที่ป่า เช่น การปลูกหญ้าแฝก การปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง การสนับสนุนวัสดุกลุ่มผู้ใช้น้ำในการปรับปรุงฝาย ซึ่งความพึงพอใจการอนุรักษ์ดินและน้ำและพื้นที่ป่าที่มีอยู่ในระดับมากที่สุดนั้น น่าจะขึ้นอยู่กับความหวงแหนที่มีอยู่เดิมของเกษตรกรในพื้นที่และการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ของโครงการที่เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมตามที่เกษตรกรคาดหวังไว้ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดที่ Newman (อ้างใน กุณฑลทิพย์, 2526) เสนอไว้ในเรื่อง ความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพของบุคคล กล่าวว่าความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพนั้นศึกษาได้จากการตอบรับของการรับรู้ และพฤติกรรมที่แสดงออกมา ขณะที่การประเมินผลความพึงพอใจของบุคคลก็เกิดจากการรับรู้ แล้วเกิดพฤติกรรมการแสดงออกตามมาในลักษณะความพึงพอใจ

4. ปัจจัยที่มีผลระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า ด้านการพัฒนาสังคมและการตลาดนั้น จากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่หกหรือต่ำกว่า ซึ่งยังถือว่ามีความรู้ที่น้อยอยู่ และยังเกษตรกรมีระดับความรู้ที่น้อยเกษตรกรย่อมมีความต้องการการพัฒนาอาชีพที่ข้อมมากขึ้นตามไปด้วย เพื่อที่จะนำองค์ความรู้มาใช้ในการพัฒนาอาชีพของตนให้ดีขึ้น รวมไปถึงชุมชน และการวางแผนการตลาด หรือการจำหน่ายสินค้า ตลอดจนการต่อรองด้านราคาของผลผลิตได้อีกด้วย และอีกอย่างระดับความรู้ที่น้อยของเกษตรกรยังเป็นแรงจูงใจที่อยากเพิ่มพูนความรู้การทำเกษตรของตน โดยการเข้ารับการพัฒนาอาชีพกับทางโครงการขยายผล และเมื่อเกษตรกรที่มีการศึกษาดีจะมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการทำการเกษตรอยู่ในระดับหนึ่งแล้ว เมื่อได้รับการส่งเสริม หรือฝึกอบรมเพิ่มเติมย่อมได้ความรู้มากกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาไม่สูงมากนัก ซึ่งส่งผลต่อระดับความรู้ด้านการพัฒนาสังคมและการตลาด

อายุมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า ด้านการพัฒนาสังคมและการตลาดนั้น จากการพิจารณาเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการฝึกอบรมพบว่าเกษตรกรที่อายุมากจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องด้านด้านการพัฒนาสังคมและการตลาดเป็นอย่างดี และสามารถยอมรับ เข้าใจถึงผลการดำเนินงานของโครงการฯ ที่เห็นผลอย่างชัดเจน และเข้าใจถึงประโยชน์ที่ได้รับ

แหล่งปัจจัยการผลิตมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความพึงพอใจการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า ด้านการพัฒนาอาชีพ และด้านการพัฒนาสังคมและการตลาด สามารถอธิบายได้จาก การที่เกษตรกรได้รับการสนับสนุนปัจจัยด้านการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันและกำจัดแมลง จากโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้าและแหล่งอื่น ๆ นั้น ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของเกษตรกร เนื่องจากก่อนที่จะมีโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้าเข้ามานั้นเกษตรกรมีการใช้สารเคมีในปริมาณมากทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น บางครั้งอาจต้องกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ เพื่อมาลงทุนซื้อสารเคมีการเกษตร อีกทั้งเกษตรกรยังใช้สารเคมีที่ผิดวิธีซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่อทั้งสุขภาพของเกษตรกรเอง และผู้บริโภค และเมื่อทางโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้ามีแนวทางการดำเนินงานโดยเน้นการลดการใช้สารเคมี มีกิจกรรมรณรงค์ลดการใช้สารเคมี และตรวจคัดกรองโลหิต แนะนำให้ใช้ในอัตราที่ปลอดภัยตามหลักวิชาการ และมีการนำสารสกัดจากธรรมชาติมาใช้ทดแทนสารเคมี รวมไปถึงส่งเสริมการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ที่มีการใช้สารเคมีในอัตราที่น้อยลง ทำให้เกษตรกรเกิดความพึงพอใจต่อการดำเนินงานด้านการพัฒนาอาชีพ และด้านการพัฒนาสังคมและการตลาด เนื่องจากทำให้เกษตรกรมีอาชีพที่มั่นคง ซึ่งผลนี้เกิด

จากการที่ได้เข้าร่วมโครงการแล้วสามารถทำให้เกษตรกรมองหาช่องทางที่อาจทำให้ออขายได้ในภาคเกษตรเพิ่มขึ้นและลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เป็นการเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น และเมื่อพิจารณาจากแบบสอบถาม ถ้าหากโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้าเลิกการสนับสนุนปัจจัยการผลิตต่างๆ ทั้งหมดให้กับเกษตรกร แต่ให้เกษตรกรเป็นผู้จัดหาเองซึ่งอยู่ในระดับปานกลางแสดงว่าเกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองและนำความรู้ที่ได้จากโครงการขยายผลไปใช้ในการพัฒนาอาชีพได้ส่วนหนึ่ง และยังคงมีความต้องการการสนับสนุนจากโครงการอยู่บางส่วน

จำนวนสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า ด้านการพัฒนาสังคมและการตลาด สามารถอธิบายได้ว่าจำนวนสมาชิกที่เพิ่มมากขึ้นจะส่งผลให้ความพึงพอใจเพิ่มขึ้น อันจะเกิดจากจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่สามารถช่วยกันทำงานหารายได้ หรือประกอบอาชีพที่ทางโครงการฯ เข้าไปส่งเสริมได้ ซึ่งมีผลทางด้านความพึงพอใจมากกว่าการทำงานเพียงลำพังคนเดียว สอดคล้องกับ ภาณุวัฒน์ (2548) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการขยายผลของเกษตรกรร่วมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ พบว่า จำนวนแรงงานมีผลต่อการเข้าร่วมโครงการขยายผล และสมเจตน์ (2545) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรในโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตข้าวชุมชนในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า จำนวนแรงงานมีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดข้าว

การศึกษาคูงานนอกสถานที่ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจด้านการพัฒนาสังคมและการตลาดของเกษตรกรโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอธิบายได้ว่าเมื่อเกษตรกรได้พบเห็น หรือเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่ทำให้เกิดผลดีต่อการประกอบอาชีพย่อมส่งผลต่อความพึงพอใจที่จะนำความรู้ ที่ได้จากการศึกษาคูงานนอกสถานที่มาประยุกต์หรือปรับใช้ในการพัฒนาสังคมของตนเองให้ดีขึ้น รวมทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายในการทำกิจกรรม หรือแลกเปลี่ยนความรู้

อายุมีความสัมพันธ์กับด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น จากการพิจารณาเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการฝึกอบรมพบว่าเกษตรกรที่อายุมากจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี และสามารถถ่ายทอดความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ในด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ดี และเข้าใจถึงประโยชน์ที่ได้รับ

การถือครองพื้นที่ทำกินของตนเอง และการได้รับการส่งเสริมอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นเกิดจากเมื่อเกษตรกรมีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเองที่เพียงพออยู่แล้ว เกษตรกรย่อมไม่มีความจำเป็นที่จะไปบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าหรือทรัพยากร

ธรรมชาติเพื่อนำมาเป็นพื้นที่ทำกินของตนเอง ทำให้เกษตรกรเกิดการพัฒนาและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ได้เป็นอย่างดี และเมื่อเกษตรกรได้รับการส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสม มีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถนำรายได้นั้นมาเลี้ยงครอบครัวได้ อย่างพอเพียง เมื่อเกษตรกรมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นและรายจ่าย ในหลาย ๆ ด้านก็มากจากความรู้ทางด้านการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ที่เกษตรกรรู้จักใช้ทรัพยากรที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การได้รับการอบรม มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สามารถอธิบายได้ว่าการอบรมมีผลต่อการความพึงพอใจในด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกษตรกรได้รับการอบรมจากโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า ซึ่งจำนวนครั้งที่เกษตรกรได้รับการฝึกการอบรม ยิ่งจำนวนครั้งมากทำให้เกิดความพึงพอใจในด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเข้าใจถึงประโยชน์ที่ได้รับ

การเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการพัฒนาด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นั้น เมื่อเกษตรกรเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์แล้วย่อมมีความรู้ความเข้าใจ และเล็งเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ดิน น้ำและป่า ซึ่งเป็นสมบัติของชุมชน จึงทำให้เกิดจิตสำนึกและความตระหนัก ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัย เรื่องศึกษาความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงความพึงพอใจของเกษตรกรต่อกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมการปลูกพืช ทั้งด้านพืชผัก ด้านไม้ผล และด้านพืชไร่ และเลี้ยงสัตว์ ตลอดจนสนับสนุนปัจจัยการผลิต และรวมไปถึงจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งยังมีกลุ่มของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการแล้วเกิดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมการเกษตรและสิ่งแวดล้อม เพิ่มมากขึ้น โครงการขยายผลฯ ควรมีโครงการต่อเนื่องเพื่อให้เกษตรกรได้ทำกิจกรรมการเกษตรเพื่อพัฒนาอาชีพ เศรษฐกิจและทรัพยากรธรรมชาติอย่างพอเพียงต่อไป

อีกทั้งเมื่อวิเคราะห์ถึงความต้องการการสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ เกษตรกรในโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้ายังอยากให้มีการสนับสนุนการพัฒนาระบบประปาภูเขา และ/หรือ ระบบถังเก็บน้ำ เพื่อเป็นแหล่งน้ำสำรองสำหรับการทำการเกษตรในฤดูแล้งซึ่งทรัพยากรน้ำไม่เพียงพอ และในด้านการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรเลี้ยงสัตว์-ปศุสัตว์ เกษตรกรอยากให้มีการสนับสนุนปัจจัยด้าน ยาและวัคซีนรักษาโรคสัตว์ ตลอดจนอบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการอภิบาลสัตว์ อีกทั้งอยาก

ให้มีผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานด้านปศุสัตว์อยู่ในพื้นที่โครงการช่วยเป่าเพื่อให้ความช่วยเหลืออบรม ถ่ายทอดความรู้ด้านการอภิบาลสัตว์แก่เกษตรกร และสนับสนุนด้านการส่งเสริมการพัฒนา ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่อเนื่องไป โดยอาจจะเพิ่มแนวคิด-แนวปฏิบัติเรื่องการปลูกและอนุรักษ์ พันธุ์ไม้หายากและพันธุ์ไม้ท้องถิ่นเพิ่มเติม ตลอดจนการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการ และอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างพึ่งพาโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ